

МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ЦЕНЕ ПРИСТУПА СИСТЕМУ ЗА ТРАНСПОРТ ПРИРОДНОГ ГАСА

I. ПРЕДМЕТ МЕТОДОЛОГИЈЕ

Овом методологијом се одређује метод регулације цене приступа систему за транспорт природног гаса који је заснован на оправданим трошковима пословања и одговарајућем приносу на средства уложена у ефикасно обављање енергетске делатности, елементи за које се утврђују тарифе (у даљем тексту: тарифни елементи) и начин израчунавања регулисаних цена, односно тарифа, начин обрачуна услуге транспорта природног гаса, дужина тарифног и регулаторног периода као временског периода за који се израчунава цена приступа систему за транспорт природног гаса, начин утврђивања оправданости трошкова, начин, поступак и рокови за достављање документације и врста документације коју оператор транспортног система доставља Агенцији за енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Агенција), као и начин утврђивања цене приступа транспортном систему, односно начин утврђивања цене приступа транспортним системима када више од једног оператора обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас на територији Републике Србије, и принципи ефикасног механизма за компензацију прихода и расхода, , нивои мултипликатора сезонских фактора и попушта, коришћење остварене аукцијске премије и друга питања у складу са законом који уређује енергетику и уредбом која уређује мрежна правила о хармонизованим тарифама за транспорт природног гаса.

II. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

Метод регулације примењен у овој методологији заснива се на регулаторном режиму “стопе поврата“, којим се оператору транспортног система одређује висина дозвољеног прихода за регулаторни период, односно цена приступа систему за транспорт природног гаса којом се обезбеђује:

- 1) покривање оправданих трошкова пословања и одговарајућег приноса на ефикасно уложена средства у обављање делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас којима се обезбеђује краткорочна и дугорочна сигурност снабдевања, односно одрживи развој система;
- 2) безбедност рада система;
- 3) подстицање економске и енергетске ефикасности;
- 4) недискриминација, односно једнаки положај корисника система;
- 5) спречавање међусобног субвенционисања између појединих делатности које обавља оператор транспортног система и између појединих корисника система;
- 6) предвидивост цена приступа транспортним системима током регулаторног периода, и
- 7) спречавање нарушавања прекограничне трговине.

Расподела дозвољеног прихода на тарифне елементе и израчунавање тарифа се заснива на улазно-излазном систему и то применом модела „удаљеност пондерисана капацитетом“.

Одређује се обавеза заједничке примене ове методологије када више од једног оператора транспортног система обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас на територији Републике Србије.

III. ПОЈМОВИ И ДЕФИНИЦИЈЕ

Појмови употребљени у овој методологији имају следеће значење:

- 1) Гасна година – временски период који почиње у 04:00 часова UTC 1. октобра једне године и завршава се у 04:00 часова UTC 1. октобра наредне године код летњег рачунања времена;
- 2) Гасни дан - је период од 5:00 UTC до 5:00 UTC следећег дана код зимског рачунања времена, односно од 4:00 UTC до 4:00 UTC следећег дана код летњег рачунања времена;
- 3) Гасни квартал – временски период од три (3) Гасна месеца који почиње 1. октобра, 1. јануара, 1. априла и 1. јула и завршава се 1 јануара, 1.априла, 1. јула , 1. октобра, с тим да је почетак и крај Гасног квартала у 05:00 часова UTC код зимског рачунања времена, односно у 04:00 часова UTC код летњег рачунања времена;
- 4) Гасни месец – временски период који почиње у 5:00 часова UTC првог Гасног дана у календарском месецу и завршава се у 05:00 часова UTC првог Гасног дана наредног календарског месеца код зимског рачунања времена, односно почиње у 04:00 часова UTC првог Гасног дана у календарском месецу и завршава се у 04:00 часова UTC првог Гасног дана наредног календарског месеца код летњег рачунања времена;
- 5) Горња топлотна вредност или ГТВ - енергетски садржај за референтну температуру сагоревања од 298,15 K (25°C) који одговара горњој топлотној вредности измереној у складу са ISO15971, у kWh/Nm³;
- 6) Излазна тачка из транспортног система - место на излазу из транспортног система за природни гас у којем оператор транспортног система испоручује природни гас у дистрибутивни систем, други транспортни систем, складиште природног гаса или крајњем купцу прикљученом на транспортни систем;
- 7) Инфо-правила - скуп енергетских и економских података систематизованих у табелама који се достављају Агенцији у циљу њеног редовног извештавања и приликом подношења одлуке о цени приступа систему за транспорт природног гаса на сагласност;
- 8) kWh - количина енергије природног гаса која се израчунава као производ запремине природног гаса у Нормалним кубним метрима (Nm³) и Горње топлотне вредности природног гаса;
- 9) Нормалан кубни метар или Nm³ – количина природног гаса која заузима запремину од једног кубног метра при температури природног гаса од 273,15 K (0 °C) и при апсолутном притиску од 1,01325 bar;
- 10) Повратни капацитет - прекидни капацитет који се уговара за транспорт природног гаса у супротном смеру у односу на физички ток природног гаса на улазу у транспортни систем из другог транспортног система или из складишта, односно на излазу из транспортног система у други транспортни систем или у складиште;
- 11) Регулаторни период - временски период у трајању од пет гасних година за који се овом методологијом утврђују општа правила за дозвољен приход оператора транспортног система;
- 12) Спојени транспортни систем – означава међусобно повезане транспортне системе за природни гас на територији Републике Србије на којима два или више оператора обавља

- делатност транспорта природног гаса, а који транспортни системи се, за потребе ове методологије, посматрају као целина (јединствен улазно-излазни систем) за коју оператори заједнички утврђују цене приступа, осим на месту повезивања (места која су истовремено излази из једног и улази у други транспортни систем);
- 13) Тарифни елементи - обрачунске величине на које се распоређује приход од услуга транспорта оператора транспортног система који је одобрен за тарифни период у складу са овом методологијом;
 - 14) Тарифни период - временски период у трајању од једне гасне године током којег се примењује одређен ниво регулисаних цена укључујући и референтну цену - у даљем тексту у формулама и објашњењима формула означен са t ;
 - 15) Уговорени капацитет - капацитет на улазној тачки и/или на излазној тачки из транспортног система који је корисник система уговорио са оператором транспортног система ради коришћења услуге транспорта природног гаса у одређеном временском периоду, у kWh/дан и
 - 16) Улазна тачка у транспортни систем - место на улазу у транспортни систем за природни гас у којем оператор транспортног система преузима природни гас у транспортни систем из другог транспортног система за природни гас, од произвођача природног гаса или из складишта природног гаса.

Остали појмови употребљени у овој методологији имају исто значење као у закону којим се уређује област енергетике (у даљем тексту: Закон) и уредби која уређује мрежна правила о хармонизованим тарифама за транспорт природног гаса (у даљем тексту: Уредба).

При израчунавању према формулама у овој методологији, све вредности које се изражавају у проценти се деле са 100.

IV. ОДРЕЂИВАЊЕ ДОЗВОЉЕНОГ ПРИХОДА

Дозвољени приход оператора транспортног система се обрачунава на основу оправданих трошкова пословања и одговарајућег приноса на ефикасно уложена средства у обављање делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас.

Оправданост трошкова се оцењује према природи конкретног трошка сагледавањем његове сврсисходности, провером количина и цене којом је изазван конкретан трошак, упоредном анализом трошкова оператора транспортног система заснованом на подацима о трошковима у претходном периоду и трошковима других оператора транспортног система у земљи и окружењу (benchmarking).

IV. 1. Заједнички оперативни трошкови, средства, трошкови амортизације и остали приходи

Заједничким оперативним трошковима се сматрају оперативни трошкови настали ради омогућавања функционисања оператора транспортног система који поред делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетских делатностима, а који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким средствима се сматрају средства (нематеријална имовина осим goodwill-а, некретнине, постројења и опрема) која су неопходна за функционисање оператора транспортног система који, поред делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетским делатностима, а која се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким трошковима амортизације се сматрају трошкови амортизације заједничких средстава настали ради омогућавања функционисања оператора транспортног система који, поред делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетских делатностима, а који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким осталим приходима се сматрају остали приходи остварени ангажовањем заједничких ресурса оператора транспортног система који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједнички оперативни трошкови, средства, трошкови амортизације и остали приходи се распоређују на делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас за коју се утврђује дозвољени приход и на друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетским делатностима, на основу правила (кључева) за распоређивање заједничких билансних позиција утврђених у општем акту о рачуноводству и рачуноводственим политикама енергетског субјекта и одлуком о начину, поступку и роковима за вођење књиговодствених евиденција за потребе регулације и спровођење поступка раздвајања рачуна по делатностима.

IV. 2. Обрачун дозвољеног прихода

Обрачун дозвољеног прихода оператора транспортног система у тарифном периоду током регулаторног периода врши се применом формуле:

$$ДП_t = ПТ_t + ПНТ_t$$

где су:

ДП_t – дозвољени приход оператора транспортног система у периоду t (у динарима);
 ПТ_t – приход од услуга транспорта оператора транспортног система у периоду t (у динарима) и
 ПНТ_t – приход од услуга које нису услуге транспорта оператора транспортног система у периоду t (у динарима).

Приход од услуга транспорта оператора транспортног система остварује се од тарифа за транспорт заснованих на капацитету.

Приход од услуга које нису услуге транспорта оператора транспортног система су приходи од пружања нестандартних услуга и приходи од услуга прикључења на систем за транспорт природног гаса.

Приходи од услуга које нису услуге транспорта оператор транспортног система остварује, у смислу Уредбе, од тарифа за услуге које нису услуге транспорта, а које су одређене у акту о ценама нестандартних услуга и акту о трошковима прикључења донетим у складу са Законом, и које одговарају трошковима, недискриминаторне су, објективне и транспарентне и наплаћују се од лица која користе конкретну услугу која није услуга транспорта у циљу свођења међусобног субвенционисања између корисника система на најмању могућу меру.

Приход од услуга транспорта оператора транспортног система природног гаса по основу обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас утврђује се за сваки тарифни период регулаторног периода и обрачунава се применом формуле:

$$ПТ_t = ОТ_t + А_t + ППТК * РС_t + ТГ_t + КЕ_t - (ПНУ_t + ОП_t)$$

где су:

ПТ_t – приход од услуга транспорта оператора транспортног система у периоду t (у динарима);

ОТ_t – оперативни трошкови у периоду t (у динарима);

А_t – трошкови амортизације у периоду t (у динарима);

ППТК – стопа приноса на регулисана средства у регулаторном периоду (у %);

РС_t – регулисана средства у периоду t (у динарима);

ТГ_t – трошкови природног гаса за надокнаду губитака у систему за транспорт природног гаса у периоду t (у динарима);

КЕ_t – корекциони елемент у периоду t (у динарима);

ПНУ_t – приходи од нестандартних услуга у периоду t (у динарима) и

ОП_t – остали приходи у периоду t (у динарима).

Корекциони елемент у тарифном периоду који је обрачунат за календарску годину која претходи тарифном периоду, односно за претходне календарске године за које корекциони елемент није обрачунат, се укључује у приход од услуга транспорта у тарифном периоду највише до висине од 30% од прихода од услуга транспорта у тарифном периоду пре укључивања корекционог елемента, док се остатак корекционог елемента укључује у приход од услуга транспорта за наредни тарифни период.

Приходи од услуга транспорта оператора транспортног система у тарифним периодима током регулаторног периода се поравнавају применом формула:

$$ПП_1 = ПТ_1$$

$$ПП_t = ПП_{t-1} * (1 + А) \text{ за } t = 2, 3, 4, 5$$

где су:

ПП_t – поравнати приходи од услуга транспорта у периоду t (у динарима) и

А – коефицијент поравнања утврђен итеративним поступком којим се нето садашња вредност поравнатих прихода од услуга транспорта изједначава са нето садашњом вредности прихода од услуга транспорта за све тарифне периоде током регулаторног периода уз услов да је:

$$\sum_{\tau=1}^5 \frac{ПТ_{\tau}}{(1 + ППТК)^{\tau}} = \sum_{\tau=1}^5 \frac{ПП_{\tau}}{(1 + ППТК)^{\tau}}$$

Поравнати приходи од услуга транспорта оператора транспортног система, који су обрачунати за тарифне периоде током регулаторног периода у складу са овим одељком, мењају се током регулаторног периода по основу укључивања корекционог елемента у поравнате приходе од услуга транспорта за наредне тарифне периоде.

$КПП_{\tau} = ПП_{\tau} - КЕ_1 + КЕ_{\tau}$ уз услов да је:
 $|КЕ_{\tau}| < 0,3 * ((ОТ_1 + А_1 + ППТК * РС_1 + ТГ_1 - (ПНУ_1 + ОП_1))$ односно

$КПП_{\tau} = ПП_{\tau} - КЕ_1 + 0,3 * ((ОТ_1 + А_1 + ППТК * РС_1 + ТГ_1 - (ПНУ_1 + ОП_1))$, уз услов да је:
 $|КЕ_{\tau}| > 0,3 * ((ОТ_1 + А_1 + ППТК * РС_1 + ТГ_1 - (ПНУ_1 + ОП_1))$ и $КЕ_{\tau} > 0$ односно

$КПП_{\tau} = ПП_{\tau} - КЕ_1 - 0,3 * ((ОТ_1 + А_1 + ППТК * РС_1 + ТГ_1 - (ПНУ_1 + ОП_1))$ уз услов да је:
 $|КЕ_{\tau}| > 0,3 * ((ОТ_1 + А_1 + ППТК * РС_1 + ТГ_1 - (ПНУ_1 + ОП_1))$ и $КЕ_{\tau} < 0$

где су:

$КПП_{\tau}$ – кориговани поравнати приход од услуге транспорта у периоду τ и
 1 – индекс који означава први тарифни период.

У изузетном случају, на образложен захтев оператора транспортних система чију оправданост цени Агенција, поравнати приходи од услуга транспорта оператора транспортног система који су обрачунати за тарифне периоде током регулаторног периода у складу са овим одељком могу се променити током регулаторног периода ако настану изузетне околности које узрокују трошкове које оператор транспортног система није могао да планира или спречи а које утичу више од 10% на висину прихода од услуга транспорта за тарифни период.

Тарифни период у коме се промене приходи од услуга транспорта оператора транспортног система у складу са претходним ставом посматра се као први тарифни период постојећег регулаторног периода.

IV. 2.1. Оперативни трошкови

Оперативни трошкови представљају оправдане трошкове настале по основу обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас и чине их:

- 1) набавна вредност природног гаса за балансирање;
- 2) трошкови материјала и енергије;
- 3) трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи;
- 4) трошкови производних услуга;
- 5) нематеријални трошкови;
- 6) део резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених, а који се исплаћују у регулаторном периоду, и
- 7) трошкови лизинга средстава са правом коришћења преко годину дана.

У оперативним трошковима садржани су и:

- 1) трошкови који потичу од употребе средстава прибављених без накнаде;
- 2) регулаторна накнада која чини део цене за приступ систему за транспорт природног гаса, и
- 3) накнада власнику транспортног система када је оператор транспортног система организован као независни оператор система.

Регулаторна накнада се утврђује применом формуле:

$$RN_t = 1,50\% * (UOT_t + A_t + ППТК * PC_t)$$

где су:

RN_t – регулаторна накнада у периоду t (у динарима);

UOT_t – оперативни трошкови утврђени пре укључивања набавне вредности природног гаса за балансирање и трошка регулаторне накнаде у периоду t (у динарима);

A_t – трошкови амортизације у периоду t (у динарима);

$ППТК_t$ – стопа приноса на регулисана средства у периоду t (у %) и

PC_t – регулисана средства у периоду t (у динарима).

Накнада власнику транспортног система, када је оператор транспортног система организован као независни оператор система, сматра се оправданим оперативним трошком и утврђује се применом формуле:

$$N_t = (BA_t + ППТК * ВПНВС_t),$$

где су:

N_t – накнада власнику транспортног система када је оператор транспортног система организован као независни оператор система у периоду t (у динарима);

BA_t – трошкови амортизације транспортног система који није у власништву независног оператора система у периоду t (у динарима);

$ППТК$ – стопа приноса на регулисана средства оператора транспортног система у регулаторном периоду (у %) и

$ВПНВС_t$ – нето вредност транспортног система који није у власништву независног оператора система на почетку периода t (у динарима);

Трошкови амортизације и нето вредност транспортног система који није у власништву независног оператора система утврђују се у складу са одлуком којим се уређује начин, поступак и рокови за вођење књиговодствених евиденција и спровођење поступка раздвајања рачуна по делатностима.

IV. 2.2. Трошкови амортизације

Трошкови амортизације представљају оправдане трошкове амортизације средстава која су у функцији обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, при чему се у трошкове амортизације укључују и трошкови амортизације средстава прибављених без накнаде.

Трошкови амортизације обухватају трошкове амортизације постојећих средстава на почетку тарифног периода и трошкове амортизације средстава која ће бити активирана у тарифном периоду.

Трошкови амортизације постојећих и средстава која ће бити активирана у тарифном периоду обрачунавају се пропорционалном методом у процењеном корисном веку трајања средстава. Трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у тарифном периоду обрачунавају се на основицу коју чини 50% вредности активиране нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме у припреми.

Трошкови амортизације се обрачунавају применом формуле:

$$A_t = АПС_t + ААС_t$$

где су:

A_t – трошкови амортизације у периоду t (у динарима);

$АПС_t$ – трошкови амортизације постојећих средстава у периоду t (у динарима) и

$ААС_t$ – трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у периоду t (у динарима).

Трошкови амортизације постојећих средстава која чине систем за транспорт природног гаса утврђују се на основу посебне евиденције о бруто, исправци и нето вредности некретнина, постројења и опреме која чине систем за транспорт природног гаса применом годишњих стопа амортизације у складу са одлуком о начину, поступку и роковима за вођење књиговодствених евиденција за потребе регулације и спровођење поступка раздвајања рачуна по делатностима.

Оператор транспортног система има обавезу да обезбеди посебну евиденцију о трошковима амортизације средстава која чине систем за транспорт природног гаса. Трошкови амортизације осталих средстава која чине остала нематеријална имовина, некретнине, постројења и опрема која су ангажована на обављању делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас утврђују се на основу података исказаним у пословним књигама.

IV. 2.3. Регулисана средства

Регулисана средства представљају нето вредност нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме која су ангажована на обављању делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, изузимајући:

- 1) goodwill;
- 2) авансе за нематеријалну имовину, некретнине, постројења и опрему;
- 3) нето вредност некретнина, постројења и опреме узетих у лизинг са правом коришћења преко годину дана;
- 4) нето вредност средстава прибављених без накнаде, као што су донације, учешће трећих лица у изградњи система за транспорт природног гаса, средства прикупљена по основу изградње прикључака и слично и
- 5) нето вредност нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме у припреми, која се не активирају у тарифном периоду или која нису оправдана и/или ефикасна.

Оправданост и ефикасност инвестиција ради потребе развоја система за транспорт природног гаса, у циљу задовољавања пораста потражње за природним гасом, отклањања загушења у мрежи као и повећања сигурности и квалитета испоруке, се утврђује на основу усклађености улагања са планом развоја система за транспорт природног гаса са планом инвестиција и годишњим програмом, односно планом пословања енергетског субјекта.

Регулисана средства су основица за обрачун приноса на ангажована средства који оператор транспортног система може да оствари у тарифном периоду.

Вредност регулисаних средстава обрачунава се као аритметичка средина вредности регулисаних средстава на почетку тарифног периода и вредности регулисаних средстава на крају тарифног периода применом формуле:

$$PC_T = (PRC_T + KPC_T)/2$$

где су:

PC_T – регулисана средства у периоду t (у динарима);

PRC_T – вредност регулисаних средстава на почетку периода t (у динарима), и

KPC_T – вредност регулисаних средстава на крају периода t (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на почетку тарифног периода обрачунава се применом формуле:

$$PRC_T = ПНВС_T - ПСБН_T - ПНСУП_T$$

где су:

$ПНВС_T$ – нето вредност нематеријалне имовине, некретнина постројења и опреме на почетку периода t (у динарима);

$ПСБН_T$ – нето вредност средстава прибављених без накнаде на почетку периода t (у динарима), и

$ПНСУП_T$ – нето вредност нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме у припреми на почетку периода t , а која неће бити активирана у периоду t или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на крају тарифног периода обрачунава се применом формуле:

$$KPC_T = PRC_T - APC_T + ДСУП_T - НОПС_T - ΔСБН_T - ΔНСУП_T$$

где су:

APC_T – трошкови амортизације регулисаних средстава који не укључују трошкове амортизације средстава прибављених без накнаде у периоду t који се обрачунавају на начин дефинисан овом методологијом (у динарима);

$ДСУП_T$ – промена вредности нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме у припреми у периоду t , увећана за нето вредност нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме у припреми на почетку периода t , а која ће бити активирана у периоду t (у динарима);

$НОПС_T$ – нето вредност средстава која су отуђена и/или трајно повучена из употребе у периоду t (у динарима);

$\Delta\text{СБН}_t$ – промена вредности средстава прибављених без накнаде у периоду t (у динарима), и
 $\Delta\text{НСУП}_t$ – промена вредности нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме у припреми која неће бити активирана у периоду t или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

Вредност регулисаних средстава утврђује се на основу података о вредности средстава на дан 31. децембар у години која претходи тарифном периоду за регулисана средства на почетку тарифног периода, и на дан 31. децембар у години у којој почиње тарифни период за регулисана средства на крају тарифног периода.

Нето вредност регулисаних средстава која чине некретнине, постројења и опрема за транспорт природног гаса утврђује се на основу посебне евиденције о бруто, исправци и нето вредности некретнина, постројења и опреме применом годишњих стопа амортизације у складу са одлуком о начину, поступку и роковима за вођење књиговодствених евиденција за потребе регулације и спровођење поступка раздвајања рачуна по делатностима.

Бруто вредност некретнина, постројења и опреме која чине систем за транспорт природног гаса, одмерава се по историјском трошку, односно у износу исплаћене готовине или готовинских еквивалената или фер вредности накнаде дате у време стицања имовине.

У случају да оператор транспортног система изврши ревалоризацију вредности некретнина, постројења и опреме која чине систем за транспорт природног гаса, ефекти ревалоризације не уносе се у посебну евиденцију. За сваки тарифни период оператор транспортног система има обавезу да обезбеди посебну евиденцију о бруто, исправци и нето вредности некретнина, постројења и опреме која чине систем за транспорт природног гаса.

Нето вредност регулисаних средстава која чине остала нематеријална имовина, некретнине, постројења и опрема која су ангажована на обављању делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас утврђују се на основу података исказаним у пословним књигама, без обзира на начин одмеравања вредности имовине.

IV. 2.4. Стопа приноса на регулисана средства

Стопа приноса на регулисана средства се утврђује као номинални пондерисани просечни трошак капитала пре опорезивања оператора транспортног система.

Стопа приноса на регулисана средства се утврђује на последњи дан календарске године која претходи регулаторном периоду и непроменљива је у регулаторном периоду.

Номинални пондерисани просечни трошак капитала је пондерисани просек стопе приноса на сопствени капитал и пондерисане просечне стопе приноса на позајмљени капитал, према пондерима од 0,4 за сопствени капитал и 0,6 за позајмљени капитал и обрачунава се пре опорезивања применом формуле:

$$\text{ППТК} = (0,4 * \text{СК}) / (1 - \text{П}) + 0,6 * \text{ПК}$$

где су:

ППТК – стопа приноса на регулисана средства (у %);

СК – стопа приноса на сопствени капитал (у %);

- П – стопа пореза на добит према важећим прописима (у %) и
 ПК – пондерисана просечна стопа приноса на позајмљени капитал (у %).

Стопа приноса на сопствени капитал се утврђује применом модела вредновања дугорочних улагања (Capital Asset Pricing Model) применом формуле:

$$СК = Рф + \beta * (Рм - Рф)$$

где су:

- СК – стопа приноса на сопствени капитал (у %);
 Рф – стопа приноса на неризична улагања (у %);
 β – бета коефицијент и
 (Рм – Рф) – премија за тржишни ризик (у %).

Стопа приноса на неризична улагања се утврђује на основу просечне номиналне каматне стопе задње три емисије државних динарских обвезница са доспећем од десет или више година издатих од стране Републике Србије.

Бета коефицијент одражава степен ризика улагања у делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас у односу на ризик инвестирања на тржишту и утврђује се упоредном анализом бета коефицијената са другим операторима транспортног система у земљи и окружењу (benchmarking).

Премија за тржишни ризик одражава додатни принос инвеститора изнад стопе приноса за неризична улагања за преузимање ризика инвестирања на тржишту и утврђује се упоредном анализом премија за тржишни ризик са другим операторима транспортног система у земљи и окружењу (benchmarking).

Позајмљени капитал у смислу овог пододељка представља збир дугорочних обавеза и краткорочних финансијских обавеза којима се финансирају регулисана средства.

Пондерисана просечна стопа приноса на позајмљени капитал се утврђује као пондерисана просечна каматна стопа на укупно позајмљена средства којима се финансирају регулисана средства, при чему се као пондери узимају учешћа конкретних позајмљених средстава у укупно позајмљеним средствима.

Каматна стопа на позајмљена средства којима се финансирају регулисана средства је оправдана до нивоа обазриво, рационално и ефикасно позајмљених средстава.

У случају да оператор транспортног система не користи позајмљени капитал у смислу овог пододељка пондерисана просечна стопа приноса на позајмљени капитал једнака је референтној каматној стопи на последњи дан календарске године која претходи регулаторном периоду а према подацима Народне банке Србије.

IV. 2.5. Трошкови природног гаса за надокнаду губитака

Трошкови природног гаса за надокнаду губитака природног гаса у систему за транспорт природног гаса се утврђује на применом формуле:

$$ТГ_{\tau} = Г_{\tau} * ЦГ_{\tau}$$

где су:

- ТГ_τ – трошкови природног гаса за надокнаду губитака природног гаса у периоду τ (у динарима);
 Г_τ – количина енергије природног гаса потребна за надокнаду губитака у систему за транспорт природног гаса у периоду τ (у kWh) и
 ЦГ_τ – оправдана пондерисана просечна набавна цена природног гаса укључујући и све оправдане зависне трошкове набавке природног гаса за надокнаду губитака у периоду τ (у динарима/kWh).

Количина енергије природног гаса потребног за надокнаду губитака у систему за транспорт природног гаса у периоду τ се израчунава применом формуле:

$$ГГ_{\tau} = КИ_{\tau} * СГ_{\tau} / (1 - СГ_{\tau})$$

где су:

- КИ_τ – количина енергије природног гаса која се испоручује из система за транспорт природног гаса у периоду τ (у kWh) и
 СГ_τ – оправдана стопа губитака природног гаса у систему за транспорт природног гаса у периоду τ (%).

Оправдана стопа губитака природног гаса у систему за транспорт природног гаса у регулаторном периоду одређује се на основу: остварених стопа губитака природног гаса у последње три године, анализе стања транспортног система и упоредне анализе остварених стопа губитака других оператора транспортног система у земљи и окружењу (benchmarking).

IV. 2.6. Усклађивање прихода (корекциони елемент)

Приход од услуга транспорта оператора транспортног система се усклађује применом корекционог елемента.

Усклађивање прихода од услуга транспорта се врши утврђивањем недовољно односно прекомерно оствареног прихода од услуга транспорта и његовим укључивањем у наредни тарифни период.

Корекциони елемент је износ којим се умањује или увећава приход од услуга транспорта за тарифни период за износ одступања оствареног прихода по основу реализованих тарифних елемената и регулисаних цена на које је дата сагласност за календарску годину која претходи тарифном периоду од оправданог прихода за календарску годину која претходи тарифном периоду обрачунаог на начин утврђен овом методологијом а на основу енергетских величина, трошкова и прихода остварених у календарској години која претходи тарифном периоду, односно у претходним календарским годинама за које корекција није извршена.

Корекциони елемент се обрачунава применом формуле:

$$КЕ_{\tau} = (P_{a\tau} - P_{r\tau}) * (1 + И_{r\tau})$$

где су:

KE_t – корекциони елемент у периоду t (у динарима);

Pa_t – оправдани приход по основу обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас у календарској години која претходи тарифном периоду, обрачунат у складу са овом методологијом на основу остварених енергетских величина, трошкова и прихода (у динарима);

P_t - остварени приход по основу реализованих тарифних елемената и регулисаних цена на које је дата сагласност у календарској години која претходи тарифном периоду укључујући и износ из механизма за компензацију између оператора транспортног система (у динарима);

I_t – индекс потрошачких цена у Републици Србији у календарској години која претходи тарифном периоду, према објављеним подацима органа надлежног за послове статистике (у %) и

g – календарска година која претходи тарифном периоду.

У случају да се регулисане цене нису примењивале од почетка календарске године корекциони елемент се обрачунава само за период у коме су се регулисане цене примењивале.

Приход од услуга које нису услуге транспорта се не усклађује јер се обрачунавају на основу стварних трошкова.

Оператори транспортног система користе регулаторни рачун на коме се евидентирају подаци о износу корекционог елемента обрачаног закључно са календарском годином која претходи тарифном периоду као и податке о износу прихода на основу којих је корекциони елемент обрачунат, при чему сваки оператор транспортног система користи само један регулаторни рачун.

IV. 2.7 Приходи од нестандартних услуга

Приходи од нестандартних услуга су приходи које оператор система остварује пружајући услуге на захтев купца односно корисника система или услуге у циљу отклањања последица поступања купца односно корисника система супротно прописима, на основу акта оператора транспортног система о ценама нестандартних услуга као што су: приходи по основу издавања одобрења са условима за извођење радова у заштитном појасу ценовода, приходи по основу обуставе испоруке природног гаса, приходи по основу издавања мишљења за потребе прибављања енергетске дозволе и други приходи.

IV. 2.8 Остали приходи

Остали приходи су приходи остварени ангажовањем ресурса намењених обављању делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, као што су: приходи по основу балансирања, приходи од активирања учинака и робе, добици од продаје регулисаних средстава, приходи по основу прекорачења уговореног капацитета, приходи по основу накнађених штета, приходи по основу уговореног повратног капацитета, приходи од аукцијске премије и други приходи.

IV. 3. Принципи механизма за компензацију између оператора транспортног система

Ако најмање два оператора транспортног система обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас на територији Републике Србије по регулисаним ценама, ти

оператори заједнички одређују цене приступа транспортним системима посматраним као целина у складу са овом методологијом и међусобно уговарају ефикасне механизме за компензацију, ради поравнања разлика које настају између прихода остварених применом утврђених цена за приступ транспортним системима посматраним као целина и цена које су одредили у складу са овом методологијом за сваки транспортни систем појединачно.

Оператори транспортних система у споразуму о примени ефикасног механизма за компензацију из става 1., уговарају међусобне обавезе у складу са следећим принципима:

- 1) сваки оператор транспортног система обрачунава разлику између:
 - прихода од услуга транспорта за период t утврђеног на основу заједничких тарифа и уговорених тарифних елемената у периоду t , и
 - прихода од услуга транспорта за период t утврђеног на основу сопствених тарифа и уговорених тарифних елемената у периоду t ,
- 2) у случају када је разлика из претходне тачке позитивна оператор транспортног система плаћа разлику другим операторима транспортног система код којих је разлика негативна, и
- 3) плаћање разлике из претходних тачака врши се месечно и то у износу који представља $1/12$ разлике за период t . Рок за плаћање је 20. (двадесетог) у месецу за разлику обрачунату за претходни гасни месец.

V. ТАРИФНИ ЕЛЕМЕНТИ

Утврђују се тарифни елементи за капацитет на које се распоређује одобрени приход од услуге транспорта за тарифни период.

Одобрени приход од услуге транспорта за сваки тарифни период током регулаторног периода утврђује се на начин дефинисан одељком IV.2 као приход од услуге транспорта (за први тарифни период), односно поравнати приход од услуге транспорта (за остале тарифне периоде током регулаторног периода) и примењује се за обрачун оквирних референтних цена.

Током регулаторног периода након укључивања корекционог елемента за сваки тарифни период, за обрачун тарифа примењује се одобрени приход од услуге транспорта утврђен на начин дефинисан одељком IV.2 као кориговани приход од услуге транспорта.

Тарифни елемент је обрачунска величина која се утврђује за сваки тарифни период и на коју се распоређује одобрени приход од услуге транспорта оператора транспортног система.

Тарифни елементи за капацитет се утврђују за улазе у транспортни систем и за излазе из транспортног система.

Утврђују се три улаза у транспортни систем:

- 1) улаз транспортни систем, који је хомогени скуп свих улазних тачака које се повезују на излазне тачке из другог транспортног система (места повезивања два транспортна система);
- 2) улаз производња, који је кластер свих улазних тачака из производње, и
- 3) улаз складиште, који је улазна тачка из складишта природног гаса.

Утврђују се три излаза из транспортног система:

- 1) излаз домаћа потрошња, који је скуп свих излазних тачака домаћа потрошња;

- 2) излаз интерконеكتور, који је излазна тачка интерконеكتور, и
- 3) излаз складиште, који је излазна тачка у складиште природног гаса.

Тарифни елемент капацитет се утврђује на основу плана уговорених годишњих, кварталних, месечних, дневних и унутар-дневних капацитета у тарифном периоду.

Тарифни елементи за капацитет изказују се у kWh/дан.

V.1. Тарифни елементи за капацитет за улазе у транспортни систем

Тарифни елементи за капацитет за улазе у транспортни систем су:

- 1) „улазни капацитет транспортни систем“,
- 2) „улазни капацитет производња“ и
- 3) „улазни капацитет складиште“.

Тарифни елемент „улазни капацитет из транспортног система“ одређује се за све улазне тачке у транспортни систем у којима оператор транспортног система преузима природни гас из другог транспортног система и утврђује се као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на улазним тачкама из транспортног система.

Тарифни елемент „улазни капацитет производња“ одређује се за све улазне тачке у транспортни систем у којима оператор транспортног система преузима природни гас од произвођача природног гаса и утврђује се као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на улазним тачкама из производње.

Тарифни елемент „улазни капацитет складиште“ одређује се за улазну тачку у транспортни систем у којој оператор транспортног система преузима природни гас из складишта природног гаса и утврђује се као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на улазној тачки из складишта.

V.2. Тарифни елементи за капацитет за излазе из транспортног система

Тарифни елементи за капацитет за излазе из транспортног система су:

- 1) „излазни капацитет домаћа потрошња“,
- 2) „излазни капацитет интерконеكتور“ и
- 3) „излазни капацитет складиште“.

Тарифни елемент „излазни капацитет домаћа потрошња“ одређује се за све излазне тачке из транспортног система у којима оператор транспортног система испоручује природни гас крајњим купцима, дистрибутивним системима или другом транспортном систему на територији Републике Србије и утврђује се као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на свим излазним тачкама у којима оператор транспортног система испоручује природни гас крајњим купцима, дистрибутивним системима или другом транспортном систему на територији Републике Србије.

Тарифни елемент „излазни капацитет интерконеكتور“ одређује се за све излазне тачке из транспортног система у којима оператор транспортног система испоручује природни гас у транспортни систем суседне државе и утврђује се као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на излазним тачкама из транспортног система у којима оператор транспортног система испоручује природни гас у транспортни систем суседне државе.

Тарифни елемент „излазни капацитет складиште“ одређује се за излазну тачку из транспортног система у којој оператор транспортног система испоручује природни гас у складиште природног гаса и утврђује се као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на излазној тачки у складиште.

VI. РАСПОДЕЛА ОДОБРЕНОГ ПРИХОДА ОД УСЛУГЕ ТРАНСПОРТА НА ТАРИФНЕ ЕЛЕМЕНТЕ

Одобрени приход од услуге транспорта за тарифни период се распоређује на тарифне елементе за капацитет на улазе и на излазе из транспортног система.

VI.1. Расподела одобреног прихода од услуге транспорта на улазе и на излазе из транспортног система

Одобрени приход од услуге транспорта расподељује се на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем и на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система у зависности од планираних уговорених капацитета за сваки од тарифних елемената и у зависности од удаљености између сваке од улазних тачака и сваке од излазних тачака система за транспорт природног гаса.

Одобрени приход од услуге транспорта расподељује се на улазе у транспортни систем и на излазе из транспортног система у складу са следећим формулама:

$$\text{ОПТУ}_t = 0,5 * \text{ОПТ}_t$$

$$\text{ОПТИ}_t = 0,5 * \text{ОПТ}_t$$

где су:

ОПТ_t – одобрени приход од услуге транспорта у тарифном периоду t (у динарима);

ОПТУ_t – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем у тарифном периоду t (у динарима) и

ОПТИ_t – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система у тарифном периоду t (у динарима).

VI.1.1. Расподела прихода од услуге транспорта распоређеног на улазе

Делови одобреног прихода од услуге транспорта распоређени на улазе у транспортни систем утврђују се на основу пондерисане просечне удаљености за сваку од улазних тачака у транспортни систем.

VI.1.1.1. Пондерисана просечна удаљеност за улазну тачку

Пондерисана просечна удаљеност за сваку улазну тачку у транспортни систем се рачуна у складу са следећом формулом:

$$\text{ППУ}_{\text{ул}} = \sum_{\text{из}} (\text{КАП}_{\text{из}} * \text{У}_{\text{ул,из}}) / \sum_{\text{из}} \text{КАП}_{\text{из}}$$

где су:

$\text{ППУ}_{\text{ул}}$ – пондерисана просечна удаљеност за улазну тачку у транспортни систем (у km);

КАП_{из} – планирани уговорени капацитет за сваку излазну тачку из транспортног система (у kWh/дан);

У_{ул,из} – удаљеност између улазне тачке за коју се рачуна пондерисана просечна удаљености и сваке излазне тачке из транспортног система (у km).

VI.1.1.2. Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп улазних тачака

За хомогени скуп улазних тачака израчунава се јединствено пондерисано учешће и јединствени тарифни елемент.

Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп од „к“ улазних тачака се утврђује у складу са следећом формулом:

$$\text{ППУХ}_{\text{ул}} = \sum_k (\text{КАП}_{\text{ул,к}} * \text{ППУ}_{\text{ул,к}}) / \sum_k \text{КАП}_{\text{ул,к}}$$

где су:

ППУХ_{ул} – пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп улазних тачака (у km);

КАП_{ул,к} – планирани уговорени капацитет за сваку од „к“ улазних тачака из хомогеног скупа (у kWh/дан);

ППУ_{ул,к} – пондерисана просечна удаљеност за сваку од „к“ улазних тачака из хомогеног скупа (у km).

VI.1.1.3. Пондерисана просечна удаљеност за улаз из складишта

Улазна тачка складиште је јединствена, те се пондерисана просечна удаљеност за улаз из складишта израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.1.1.

VI.1.1.4. Пондерисана просечна удаљеност за улаз из производње

Улазна тачка производња је јединствени кластер и чини је скуп улазних тачака у транспортни систем из производње, те се пондерисана просечна удаљеност за улаз производња израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.1.1. са удаљености улаза из производње који има највећи капацитет.

VI.1.1.5. Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп тачака улаз из других транспортних система

Улазне тачке из других транспортних система чине хомогени скуп од „к“ улазних тачака из других транспортних система за које се утврђује јединствени тарифни елемент улазни капацитет из транспортног система.

Пондерисана просечна удаљеност за сваку од улазних тачака из других транспортних система се израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.1.1.

Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп од „к“ улазних тачака из других транспортних система израчунава се у складу са формулом из тачке VI.1.1.2.

VI.1.1.6. Пондер трошка улаза у транспортни систем у одобреном приходу од услуге транспорта

Пондер трошка у одобреном приходу од услуге транспорта за сваки од улаза у транспортни систем „у“ у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем, се рачуна у складу са следећом формулом:

$$ПТУ_y = КАП_y * ППУ_y / \sum_y (КАП_y * ППУ_y)$$

где су:

ПТУ_y – пондер трошка за улаз „у“ у транспортни систем, у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем;

КАП_y – планирани уговорени капацитет за улаз „у“ у транспортни систем (у kWh/дан);

ППУ_y – пондерисана просечна удаљеност за улаз „у“ у транспортни систем (у km) и

у - улаз у транспортни систем из складишта, производње или другог транспортног система.

VI.1.1.7. Коначни пондери трошка улаза у транспортни систем у одобреном приходу од услуге транспорта

За улаз из складишта се утврђује попуст, тако да се коначни пондери трошка улаза у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем рачунају у складу са следећим формулама:

$$ПТУ_{Кск} = (1 - КПУ_{ск}) * ПТУ_{ск}$$

$$ПТУ_{Ктс} = ПТУ_{тс} + (КПУ_{ск} * ПТУ_{ск}) * (ПТУ_{тс} / (ПТУ_{тс} + ПТУ_{пг}))$$

$$ПТУ_{Кпг} = ПТУ_{пг} + (КПУ_{ск} * ПТУ_{ск}) * (ПТУ_{пг} / (ПТУ_{тс} + ПТУ_{пг}))$$

где су:

ПТУ_{Кск} – коначни пондер трошка улаза складиште у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем;

КПУ_{ск} – 0,75 - коефицијент попушта за улаз складиште;

ПТУ_{ск} – пондер трошка за улаз складиште у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем;

ПТУ_{Ктс} – коначни пондер трошка за улаз транспортни систем у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем;

ПТУ_{тс} – пондер трошка за улаз транспортни систем у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем;

ПТУ_{Кпг} – коначни пондер трошка за улаз производња у одобреном приходу од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем;

ПТУ_{пг} – пондер трошка за улаз производња у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем.

VI.1.1.8. Расподела дела одобреног прихода од услуге транспорта на улазе

Расподела дела одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе капацитет по улазима у транспортни систем се израчунава у складу са следећим формулама:

$$\text{ОПТУ}_{\text{ТС,Т}} = \text{ПТУК}_{\text{ТС}} * \text{ОПТУ}_{\text{Т}}$$

$$\text{ОПТУ}_{\text{ПГ,Т}} = \text{ПТУК}_{\text{ПГ}} * \text{ОПТУ}_{\text{Т}}$$

$$\text{ОПТУ}_{\text{СК,Т}} = \text{ПТУК}_{\text{СК}} * \text{ОПТУ}_{\text{Т}}$$

где су:

$\text{ОПТУ}_{\text{ТС,Т}}$ – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифни елемент „улазни капацитет из транспортног система“ у тарифном периоду т (у динарима);

$\text{ОПТУ}_{\text{ПГ,Т}}$ – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифни елемент „улазни капацитет производња“ у тарифном периоду т (у динарима) и

$\text{ОПТУ}_{\text{СК,Т}}$ – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифни елемент „улазни капацитет складиште“ у тарифном периоду т (у динарима).

VI.1.2. Расподела прихода од услуге транспорта распоређеног на излазе

Делови одобреног прихода од услуге транспорта распоређени на излазе из транспортног система утврђују се на основу тежинског просечног растојања за сваку од излазних тачака из транспортног система.

VI.1.2.1 Пондерисана просечна удаљеност за излазну тачку

Пондерисана просечна удаљеност за сваку излазну тачку из транспортног система рачуна се у складу са следећом формулом:

$$\text{ППУ}_{\text{из}} = \sum_{\text{ул}} (\text{КАП}_{\text{ул}} * \text{У}_{\text{из,у}}) / \sum_{\text{у}} \text{КАП}_{\text{ул}}$$

где су:

$\text{ППУ}_{\text{из}}$ – пондерисана просечна удаљеност за излазну тачку из транспортног система (у km);

$\text{КАП}_{\text{ул}}$ – планирани уговорени капацитет за сваку улазну тачку из транспортног система (у kWh/дан);

$\text{У}_{\text{из,ул}}$ – удаљеност између излазне тачке за коју се рачуна пондерисана просечна удаљеност и сваке улазне тачке у транспортни систем (у km).

VI.1.2.2. Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп излазних тачака

Хомогени скуп излазних тачака се дефинише уколико постоји већи број излазних тачака у домаћу потрошњу, у интерконектор и у складиште. За хомогени скуп излазних тачака израчунава се јединствено пондерисано учешће и јединствени тарифни елемент.

Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп од „м“ излазних тачака утврђује се у складу са следећом формулом:

$$\text{ППУХ}_{\text{из}} = \sum_{\text{м}} (\text{КАП}_{\text{из,м}} * \text{ППУ}_{\text{из,м}}) / \sum_{\text{м}} \text{КАП}_{\text{из,м}}$$

где су:

$\text{ППУХ}_{\text{из}}$ – пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп излазних тачака (у km);

КАП_{из,м} – планирани уговорени капацитет за сваку од „м“ излазних тачака из хомогеног скупа (у kWh/дан);

ППУ_{из,м} – пондерисана просечна удаљеност за сваку од „м“ излазних тачака из хомогеног скупа (у km).

VI.1.2.3. Пондерисана просечна удаљеност за излаз у складиште

Излазна тачка складиште је јединствена, те се пондерисана просечна удаљеност за излаз у складиште израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.2.1.

VI.1.2.4. Пондерисана просечна удаљеност за излаз интерконеكتور

Излазна тачка интерконеكتور је јединствена, те се пондерисана просечна удаљеност за излаз интерконеكتور израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.2.1.

VI.1.2.5. Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп тачака излаз домаћа потрошња

Излазне тачке домаћа потрошња чине хомогени скуп од „м“ излазних тачака домаћа потрошња система за које се утврђује јединствени тарифни елемент излазни капацитет домаћа потрошња.

Пондерисана просечна удаљеност за сваку од излазних тачака домаћа потрошња се израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.2.1.

Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп од „м“ излазних тачака домаћа потрошња се израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.2.2.

VI.1.2.6. Пондер трошка излаза из транспортног система у одобреном приходу од услуге транспорта

Пондер трошка у одобреном приходу од услуге транспорта за сваки од излаза из транспортног система „и“ у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система, рачуна у складу са следећом формулом:

$$ПТИ_{и} = КАП_{и} * ППУ_{и} / \sum_{и} (КАП_{и} * ППУ_{и})$$

где су:

ПТИ_и –пондер трошка за излаз „и“ из транспортног система у делу максимално дозвољеног прихода распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система;

КАП_и – планирани уговорени капацитет за излаз „и“ из транспортног система (у kWh/дан);

ППУ_и – пондерисана просечна удаљеност за излаз „и“ из транспортног система (у km) и

и - излаз из транспортног система у: складиште, интерконеكتور или домаћу потрошњу.

VI.1.2.7. Коначни пондер трошка излаза из транспортног система у одобреном приходу од услуге транспорта

За излаз у складиште се утврђује попуст, тако да се коначни пондер трошка излаза у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система рачунају у складу са следећим формулама:

$$\text{ПТИК}_{\text{СК}} = (1 - \text{КПИ}_{\text{СК}}) * \text{ПТИ}_{\text{СК}}$$

$$\text{ПТИК}_{\text{ДП}} = \text{ТУИ}_{\text{ДП}} + (\text{КПИ}_{\text{СК}} * \text{ПТИ}_{\text{СК}}) * (\text{ПТИ}_{\text{ДП}} / (\text{ПТИ}_{\text{ДП}} + \text{ПТИ}_{\text{ИН}}))$$

$$\text{ПТИК}_{\text{ИН}} = \text{ПТИ}_{\text{ИН}} + (\text{КПИ}_{\text{СК}} * \text{ПТИ}_{\text{СК}}) * (\text{ПТИ}_{\text{ИН}} / (\text{ПТИ}_{\text{ДП}} + \text{ПТИ}_{\text{ИН}}))$$

где су:

$\text{ПТИК}_{\text{СК}}$ – коначни пондер трошка за излаз у складиште у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система;

$\text{КПИ}_{\text{СК}}$ – 0,75 - коефицијент попушта за излаз у складиште;

$\text{ПТИ}_{\text{СК}}$ – пондер трошка излаз у складиште у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система;

$\text{ПТИК}_{\text{ДП}}$ – коначни пондер трошка за излаз домаћа потрошња у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система;

$\text{ПТИ}_{\text{ДП}}$ – пондер трошка излаза домаћа потрошња у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система;

$\text{ПТИК}_{\text{ИН}}$ – коначни пондер трошка за излаз интерконектор у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система;

$\text{ПТИ}_{\text{ИН}}$ – пондер трошка излаз интерконектор у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система.

VI.1.2.8. Расподела дела одобреног прихода од услуге транспорта на излазе

Расподела дела одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе по излазима у транспортни систем израчунава у складу са следећим формулама:

$$\text{ОПТИ}_{\text{ДП,Т}} = \text{ПТИК}_{\text{ТС}} * \text{ОПТИ}_{\text{Т}}$$

$$\text{ОПТИ}_{\text{ИН,Т}} = \text{ПТИК}_{\text{ПГ}} * \text{ОПТИ}_{\text{Т}}$$

$$\text{ОПТИ}_{\text{СК,Т}} = \text{ПТИК}_{\text{СК}} * \text{ОПТИ}_{\text{Т}}$$

где су:

$\text{ОПТИ}_{\text{ДП,Т}}$ – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифни елемент „излазни капацитет домаћа потрошња“ у тарифном периоду т (у динарима);

$\text{ОПТИ}_{\text{ИН,Т}}$ – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифни елемент „излазни капацитет интерконектор“ у тарифном периоду т (у динарима) и

$\text{ОПТИ}_{\text{СК,Т}}$ – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифни елемент „излазни капацитет складиште“ у тарифном периоду т (у динарима).

VII. ТАРИФЕ

Тарифе се утврђују за сваки од тарифних елемената за капацитет из одељака V.1. и V.2. ове методологије.

У зависности од врсте уговореног капацитета (непрекидни капацитет или прекидни капацитет) тарифе се утврђују као тарифе за непрекидни капацитет и тарифе за прекидни капацитет, а у зависности од временског периода за који се капацитет уговара (година, квартал, месец, дан, часови), тарифе се утврђују као годишње тарифе, кварталне тарифе, месечне тарифе, дневне тарифе и унутардневне тарифе, тако да одговарају стандардним капацитетним производима који су утврђени у уредби која уређује мрежна правила о прорачуну и расподели капацитета за транспорт природног гаса.

Тарифе за прекидни капацитет су дневне тарифе за прекидни капацитет и тарифе за повратни капацитет које могу бити годишње, кварталне, месечне и дневне.

Тарифе по тарифним елементима за капацитет се изражавају у динарима/kWh/дан, заокружено на четири децимална места.

VII. 1. Годишње тарифе за непрекидни капацитет

Годишње тарифе за непрекидни капацитет се израчунавају као количник одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на одговарајући тарифни елемент за капацитет у складу са пододељцима VI.1.1. и VI.1.2. и одговарајућег тарифног елемента из одељака V.1. и V.2. ове методологије, према следећим формулама:

$$TKU_{TC} = OPTU_{TC,T} / ПУКУ_{уTC}$$

$$TKU_{пг} = OPTU_{пг,T} / ПУКУ_{пг}$$

$$TKU_{ск} = OPTU_{ск,T} / ПУКУ_{ск}$$

$$TKI_{дп} = OPTI_{дп,T} / ПУКИ_{дп}$$

$$TKI_{ин} = OPTI_{ин,T} / ПУКИ_{ин}$$

$$TKI_{ск} = OPTI_{ск,T} / ПУКИ_{ск}$$

где су:

- TKU_{TC} – годишња тарифа за непрекидни капацитет за тарифни елемент „улазни капацитет из транспортног система“ (у динарима/kWh/дан);
- $TKU_{пг}$ – годишња тарифа за непрекидни капацитет за тарифни елемент „улазни капацитет производња“ (у динарима/kWh/дан);
- $TKU_{ск}$ – годишња тарифа за непрекидни капацитет за тарифни елемент „улазни капацитет складиште“ (у динарима/ kWh/дан);
- $TKI_{дп}$ – годишња тарифа за непрекидни капацитет за тарифни елемент „излазни капацитет домаћа потрошња“ (у динарима/kWh/дан);
- $TKI_{ин}$ – годишња тарифа за непрекидни капацитет за тарифни елемент „излазни капацитет интерконектор“ (у динарима/kWh/дан);
- $TKI_{ск}$ – годишња тарифа за непрекидни капацитет за тарифни елемент „излазни капацитет складиште“ (у динарима/kWh/дан);

- ПУКУ_{тс} – тарифни елемент „улазни капацитет транспортни систем“, утврђен као планирани уговорени капацитет за тарифни период, на улазним тачкама у транспортни систем из других транспортних система (у kWh/дан);
- ПУКУ_{пг} – тарифни елемент „улазни капацитет производња“, утврђен као планирани уговорени капацитет за тарифни период, на улазним тачкама у транспортни систем из производње (у kWh/дан);
- ПУКУ_{ск} – тарифни елемент „улазни капацитет складиште“, утврђен као планирани уговорени капацитет за тарифни период, на улазној тачки у транспортни систем из складишта (у kWh/дан);
- ПУКИ_{дп} – тарифни елемент „излазни капацитет домаћа потрошња“, утврђен као планирани уговорени капацитет за тарифни период, на излазним тачкама из транспортног система ка домаћој потрошњи (у kWh/дан);
- ПУКИ_{ин} – тарифни елемент „излазни капацитет интерконеكتور“, утврђен као планирани уговорени капацитет за тарифни период, на излазној тачки из транспортног система ка интерконектору (у kWh/дан) и
- ПУКИ_{ск} – тарифни елемент „излазни капацитет складиште“, утврђен као планирани уговорени капацитет за тарифни период, на излазној тачки из транспортног система у складиште природног гаса (у kWh/дан).

Планирани уговорени капацитет за тарифни период за сваку од улазних ПУКУ (ПУКУ_{тс}, ПУКУ_{пг}, ПУКУ_{ск}) и сваку од излазних тачака са транспортног система ПУКИ (ПУКИ_{дп}, ПУКИ_{ин}, ПУКИ_{ск}) се израчунава у складу са следећом формулом:

$$\text{ПУК} = \text{ПУКГ} + \text{ПУКК} + \text{ПУКМ} + \text{ПУКД} + \text{ПУКЧ}$$

где су:

- ПУК – план уговорених капацитета за тарифни период (у kWh/дан);
- ПУКГ – план уговорених годишњих капацитета (у kWh/дан);
- ПУКК – план уговорених кварталних капацитета прерачунат на годишње капацитете (у kWh/дан);
- ПУКМ – план уговорених месечних капацитета прерачунат на годишње капацитете (у kWh/дан);
- ПУКД – план уговорених дневних капацитета прерачунат на годишње капацитете (у kWh/дан);
- ПУКЧ – план уговорених часовних капацитета прерачунат на годишње капацитете (у kWh/дан).

План уговорених кварталних, месечних, дневних и часовних капацитета прерачунат на годишње капацитете за тарифни период се рачунају у складу са следећим формулама:

$$\text{ПУКК} = 1.1 * \sum_k (\text{СФ}_k * \text{ПУК}_k * (\text{БДК}_k / \text{БДТП}))$$

$$\text{ПУКМ} = 1.2 * \sum_m (\text{СФ}_m * \text{ПУК}_m * (\text{БДМ}_m / \text{БДТП}))$$

$$\text{ПУКД} = 2 * \sum_m (\text{СФ}_m * \text{ПУК}_d * (1 / \text{БДТП}))$$

$$\text{ПУКЧ} = 2.2 * \sum_m (\text{СФ}_m * \text{ПУК}_ч * (1 / \text{БЧТП}))$$

где су:

СФ_к - сезонски фактор за одговарајући к-ти квартал;

СФ_м - сезонски фактор за одговарајући м-ти месец;

ПУК_к – план уговорених кварталних капацитета у одговарајућем к-том кварталу;

ПУК_м – план уговорених месечних капацитета у одговарајућем м-том месецу;

ПУК_д – план уговорених дневних капацитета у одговарајућем м-том месецу;

ПУК_ч – план уговорених часовних капацитета у одговарајућем м-том месецу;

БДК_к – број гасних дана у одговарајућем к-том кварталу;

БДМ_м – број гасних дана у одговарајућем м-том месецу;

БЧМ_м – број часова у одговарајућем м-том месецу;

БДТП – број гасних дана у тарифном периоду;

БЧТП – број часова у тарифном периоду.

VII.2. Тарифе за кварталне, месечне и дневне непрекидне капацитете

VII.2.1. Тарифе за кварталне, месечне и дневне непрекидне капацитете

Тарифе за кварталне, месечне и дневне непрекидне капацитете утврђују се у складу са следећом формулом:

$$ТКК = НМКК * СФ * ТК * БД / БДТП$$

где су:

ТКК – одговарајућа тарифа за кварталне, односно месечне, односно дневне непрекидне капацитете (у динарима/kWh/дан);

НМКК – ниво мултипликатора годишње тарифе за краткорочне капацитете који се примењује за израчунавање тарифа за непрекидне капацитете краће од годину дана из пододељка VII.2.3;

СФ – сезонски фактор из пододељка VII.2.4.;

ТК – одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет (у динарима/kWh/дан);

БД – број дана у кварталу, односно месецу, односно један за дневне капацитете;

БДТП – број дана у тарифном периоду.

VII.2.2. Тарифе за унутардневни непрекидни капацитет

Тарифе за унутардневни непрекидни капацитет утврђују се у складу са формулом:

$$ТКУД = НМКК * СФ * ТК * Ч / БЧТП$$

где су:

ТКУД – одговарајућа тарифа за унутардневне непрекидне капацитете (у динарима/kWh/дан);

ТК – одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет (у динарима/kWh/дан);

Ч – трајање унутардневног капацитета у часовима;

БЧТП – број часова у тарифном периоду

Тарифа за унутардневни непрекидни капацитет се утврђује за један час, а затим се множи са бројем часова за које је капацитет уговорен.

VII.2.3. Нивои мултипликатора за кварталне, месечне, дневне и унутардневне тарифе за непрекидни капацитет

Нивои мултипликатора годишње тарифе за непрекидни капацитет који се примењују за израчунавање тарифа за непрекидне капацитете краће од годину дана (НМКК) су:

- 1) 1,1 – за кварталне капацитете;
- 2) 1,2 – за месечне капацитете;
- 3) 2,0 – за дневне капацитете и
- 4) 2,2 – за унутардневне капацитете.

VII.2.4. Сезонски фактори

Сезонски фактори одражавају различите нивое коришћења транспортног система по месецима током године.

Тарифни елементи „улазни капацитет из транспортног система“, „улазни капацитет производња“, „улазни капацитет складиште“, „излазни капацитет домаћа потрошња“, „излазни капацитет интерконектор“ и „излазни капацитет складиште“ утврђују се применом нивоа сезонских фактора (СФ), који су утврђени за сваки месец током године на основу стварног коришћења транспортног система по месецима у претходних пет календарских година и који су приказани у следећој табели:

Месец	јануар	фебруар	март	април	мај	јун	јули	август	септембар	октобар	новембар	децембар
Квартални	1.65	1.65	1.65	0.56	0.56	0.56	0.57	0.57	0.57	1.43	1.43	1.43
Месечни	2.08	1.54	1.33	0.69	0.52	0.48	0.55	0.53	0.63	0.94	1.45	1.91
Дневни	2.08	1.54	1.33	0.69	0.52	0.48	0.55	0.53	0.63	0.94	1.45	1.91
Унутарневни	2.08	1.54	1.33	0.69	0.52	0.48	0.55	0.53	0.63	0.94	1.45	1.91

VII.3. Дневне тарифе за прекидни капацитет

Дневна тарифа за прекидни капацитет једнака је одговарајућој дневној тарифи за непрекидни капацитет утврђеној у складу са поделељком VII.1.3. ове методологије.

VII.4. Тарифе за повратни капацитет

Тарифе за годишње, кварталне, месечне и дневне повратне капацитете израчунавају се у складу са следећим формулама:

$$\text{ТПКГ} = 0,1 * \text{ТК}$$

$$\text{ТПКК} = 0,1 * \text{ТККК}$$

$$\text{ТПКМ} = 0,1 * \text{ТККМ}$$

$$\text{ТПКД} = 0,1 * \text{ТККД}$$

где су:

- ТПКГ – годишња тарифа за повратни капацитет за улаз из другог транспортног система, за улаз/излаз складиште гаса и за излаз интерконектор (у динарима/kWh/дан);
- ТК – одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет из пододељка VII.1.2 ове методологије (у динарима/kWh/дан);
- ТПКК – квартална тарифа за повратни капацитет за улаз из другог транспортног система, за улаз/излаз складиште гаса и за излаз интерконектор (у динарима/kWh/дан);
- ТККК – одговарајућа квартална тарифа за непрекидни капацитет из пододељка VII.1.3 ове методологије (у динарима/kWh/дан);
- ТПКМ – месечна тарифа за повратни капацитет за улаз из другог транспортног система, за улаз/излаз тачку складиште гаса и за излаз интерконектор (у динарима/kWh/дан);
- ТККМ – одговарајућа месечна тарифа за непрекидни капацитет из пододељка VII.1.3 ове методологије (у динарима/kWh/дан);
- ТПКД – дневна тарифа за повратни капацитет за улаз из другог транспортног система, за улаз/излаз тачку складиште гаса и за излаз интерконектор (у динарима/kWh/дан);
- ТККД – одговарајућа дневна тарифа за непрекидни капацитет из пододељка VII.1.3 ове методологије (у динарима/kWh/дан).

VII.5. Тарифе за капацитет за Спојени транспортни систем

Тарифе за капацитет за Спојени транспортни систем израчунавају се у складу са овом методологијом када најмање два оператора обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас на територији Републике Србије.

Оператори из става 1. израчунавају тарифе за капацитет за Спојени транспортни систем тако што заједнички примењују ову методологију на транспортне системе којима управљају и који се посматрају као целина (као један улазно излазни систем).

VII.5.1. Тарифе за годишњи непрекидни капацитет за Спојени транспортни систем

Тарифе за годишњи непрекидни капацитет за Спојени транспортни систем израчунавају се као количник заједничког одобреног прихода од услуге транспорта распоређених на одговарајући тарифни елемент за капацитет и одговарајућег тарифног елемента, према формули из одељка VII.1. ове методологије.

Заједнички одобрени приход од услуге транспорта је збир прихода од услуге транспорта свих оператора чији су системи део Спојеног транспортног система.

Заједнички одобрени приход од услуге транспорта расподељује се 50% на улазне тачке и 50% на излазне тачке из Спојеног транспортног система.

Утврђују се следећи тарифни елементи за Спојени транспортни систем:

- 1) тарифни елемент „улазни капацитет из транспортног система“ који се одређује као збир тарифних елемената „улазни капацитет из транспортног система“ свих оператора чији системи су део Спојеног транспортног система, умањен за планирани капацитет улаза у транспортни систем на улазу који представља место примопредаје између два транспортна система који се спајају.

- 2) тарифни елемент „улазни капацитет производња“ који се одређује као збир тарифних елемената „улазни капацитет производња“ свих оператора чији системи су део Спојеног транспортног система.
- 3) тарифни елемент „улазни капацитет складиште“ који се одређује као збир тарифних елемената „улазни капацитет складиште“ свих оператора чији системи су део Спојеног транспортног система.
- 4) тарифни елемент „излазни капацитет домаћа потрошња“ који се одређује као збир тарифних елемената „излазни капацитет домаћа потрошња“ свих оператора чији системи су део Спојеног транспортног система, умањен за планирани капацитет излаза из транспортног система који је место повезивања са другим транспортним системом (излаз који је повезан на улаз у други транспортни систем за природни гас).
- 5) тарифни елемент „излазни капацитет интерконектор“ који се одређује као збир тарифних елемената „излазни капацитет интерконектор“ свих оператора чији системи су део Спојеног транспортног система.
- 6) тарифни елемент „излазни капацитет складиште“ који се одређује као збир тарифних елемената „излазни капацитет складиште“ свих оператора спојеног транспортног система.

Тежинско просечно растојање за сваку од улазних тачака, тежинско учешће сваког од улаза, коначна тежинска учешћа улаза због попушта за улаз складиште у делу заједничког одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у Спојени транспортни систем и расподела дела укупно одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на улазе у Спојени транспортни систем по улазима рачунају се на према формулама из пододељка VI.1.1. ове методологије.

Тежинско просечно растојање за сваку од излазних тачака, тежинско учешће сваког од излаза, коначна тежинска учешћа излаза због попушта за излаз складиште у делу заједничког одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из Спојеног транспортног система и расподела дела заједничког прихода од услуге транспорта распоређеног на излазе Спојеног транспортног система по излазима рачунају се према формулама из пододељка VI.1.2. ове методологије.

Тарифе из става 1. одређене у складу са овом методологијом, примењују се на улазима и излазима из Спојеног транспортног система као референтне цене за годишњи непрекидни капацитет.

Тарифе из става 1. користе се за одређивање тарифа из пододељ. VII.5.2., VII.5.3. и VII.5.4. ове методологије.

Тарифе из става 1. и тарифе из пододељ. VII.5.2, VII.5.3. и VII.5.4. одређене у складу са овом методологијом примењују се као резервне цене стандардних капацитетних производа на улазима и излазима из Спојеног транспортног система, у складу са уредбом која уређује мрежна правила за прорачун и расподелу капацитета за транспорт природног гаса.

VII.5.2. Тарифе за кварталне, месечне и дневне непрекидне капацитете за Спојени транспортни систем

Тарифе за кварталне, месечне и дневне непрекидне капацитете за Спојени транспортни систем рачунају се према формули из пододељка VII.2.1. с тим што се одговарајућа годишња тарифа за

непрекидни капацитет за Спојени транспортни систем утврђује у складу са пододељком VII.5.1. ове методологије.

VII.5.3. Дневне тарифе за прекидни капацитет за Спојени транспортни систем

Дневне тарифе за прекидни капацитет за Спојени транспортни систем рачунају се према формули из одељка VII.3. с тим што се одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет за Спојени транспортни систем утврђује у складу са пододељком VII.5.1. ове методологије.

VII.5.4. Тарифе за повратни капацитет за Спојени транспортни систем

Тарифе за повратни капацитет за Спојени транспортни систем рачунају се према формули из одељка VII.4. с тим што се одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет за Спојени транспортни систем утврђује у складу са пододељком VII.5.1. ове методологије.

VIII. НАЧИН ОБРАЧУНА УСЛУГЕ ТРАНСПОРТА ПРИРОДНОГ ГАСА

VIII.1. Општа правила

Услуга транспорта природног гаса обрачунава се према уговореном капацитету применом тарифа за капацитет које су утврђене у складу са овом методологијом, увећане за аукцијску премију, ако је било аукцијске премије, обрачунатих износа умањења уговорених прекидних капацитета, ако су прекинути и обрачунатих накнада за прекорачење уговореног капацитета у случају прекорачења.

Оператор транспортног система обрачунава услугу транспорта природног гаса по тарифама за капацитет, осим у случају када је капацитет на улазу и/или излазу уговорио на аукцијама на којима су захтеви за капацитетима били већи од капацитета које је на тој аукцији понудио оператор транспортног система.

У случају из става 2. оператор транспортног система обрачунава услугу транспорта природног гаса тако што на износ уговореног капацитета примењује утврђену тарифу за капацитет и остварену аукцијску премију.

Резервне цене капацитета на аукцијама једнаке су тарифама за капацитет које су одређене у складу са овом методологијом.

Услуга транспорта природног гаса уговорена за више гасних година, односно више тарифних периода, обрачунава се по тарифама утврђеним овом методологијом да се примењују у гасној години за коју је уговорен капацитет, односно евентуално увећана за аукцијску премију ако је уговорена на аукцији.

За једног корисника система тарифе за капацитет се примењују на уговорени капацитет за сваки улаз у транспортни систем, односно излаз из транспортног система, с тим што се услуга транспорта природног гаса по тарифама за годишњи и квартални капацитет обрачунава тако што се износ утврђен применом годишње, односно кварталне тарифе распоређује према броју обрачунских периода у години (12), односно кварталу (3).

За једног корисника система тарифе за повратни капацитет се примењују на уговорени повратни капацитет за улаз из другог транспортног система, за улаз/излаз из складишта гаса и за излаз интерконектор, с тим што се услуга транспорта природног гаса по тарифама за годишњи и квартални повратни капацитет обрачунава тако што се износ утврђен применом годишње, односно кварталне тарифе распоређује према броју обрачунских периода у години (12), односно кварталу (3).

Начин обрачуна услуге транспорта природног гаса уређују оператор транспортног система и корисник система, у складу са Законом, прописима о условима испоруке и снабдевања природним гасом, Уредбом, правилима којима се уређује рад транспортног система и овом методологијом. Одредбе ст. 1.-8. овог одељка сходно се примењују на обрачун услуга транспорта природног гаса применом тарифа за капацитет за Спојени транспортни систем из одељка VII.5 ове методологије.

VIII. 2. Обрачун услуге транспорта природног гаса по тарифама за дневни прекидни капацитет

Ако дође до прекида целокупног уговореног дневног капацитета или дела уговореног дневног капацитета, сматра се да је прекид овако уговорене услуге транспорта трајао целог Гасног дана, без обзира на стварну дужину трајања прекида током тог Гасног дана.

У случају да у Гасном дану дође до прекида услуге транспорта уговорене коришћењем прекидних дневних капацитета, оператор транспортног система је дужан да том кориснику умањи обрачун услуге транспорта за износ једнак троструком износу тарифе за дневни непрекидни капацитет.

Месечни износ за услугу транспорта природног гаса за уговорени дневни прекидни капацитет по тарифним елементима за капацитет обрачунат применом одговарајуће дневне тарифе за прекидни капацитет, се умањује за месечни износ умањења у месецу „м“ утврђен у складу са следећом формулом:

$$УДП_m = 3 * ТККД * \sum КДП_i$$

где су:

УДП_м – месечни износ умањења у месецу „м“ обрачунат за прекинуте дневне капацитете (у динарима);

ТККД – одговарајућа дневна тарифа у месецу „м“ за непрекидни капацитет из подељка VII.1.3 ове методологије (у динарима/kWh/дан) и

$\sum КДП_i$ – збир прекинутих уговорених дневних прекидних капацитета по данима у месецу „м“ (у kWh/дан).

VIII. 3. Обрачун накнаде за прекорачење уговореног капацитета

VIII.3.1. Обрачун накнаде за прекорачење уговореног капацитета корисника система

Накнада за коришћење капацитета већег од уговореног у обрачунском периоду се израчунава за сваки дан за који је прекорачење утврђено, за сваку улазну тачку у транспортни систем или излазну тачку из транспортног система, у складу са следећом формулом:

$$Н_{пк} = 1,2 * ТККД * К_n$$

где су:

$N_{пк}$ - износ за прекорачење одговарајућег уговореног капацитета (у динарима);

ТКУД – одговарајућа тарифа за дневне непрекидне капацитете из пододељка VII.1.4 ове методологије (у динарима/kWh/дан) и;

$K_{п}$ – прекорачење уговореног капацитета, утврђено као разлика између енергије природног гаса у току једног дана преузете на улазној тачки или испоручене на излазној тачки и збира уговорених непрекидних и прекидних капацитета за одговарајућу улазну или излазну тачку једног корисника за тај дан (у kWh/дан).

VIII.3.2. Обрачун накнаде за прекорачење уговореног капацитета за више корисника система на једној улазној или излазној тачки транспортног система

Прекорачење уговореног капацитета за више корисника система на одређеној улазној или излазној тачки транспортног система се обрачунава на начин из пододељка VIII.3.1 ако је укупна преузета или испоручена дневна количина природног гаса свих корисника система у тој тачки већа од збира уговорених непрекидних и прекидних капацитета тих корисника система у тој тачки.

VIII. 4. Умањење услуге транспорта због прекида непрекидних капацитета

Умањење обрачуна услуге транспорта због неуредног извршавања услуге транспорта природног гаса од стране оператора транспортног система, утврђује се за сваки дан делимичног или потпуног прекида уговорених годишњих, кварталних, месечних, односно дневних непрекидних капацитета, на било којој улазној или излазној тачки са транспортног система, за сваки дан прекида преко пет дана у календарској години.

Умањење обрачуна услуге транспорта кориснику система због делимичног или потпуног прекида непрекидних капацитета, за сваки дан прекида преко пет дана у календарској години једнак је троструком износу тарифе за дневни непрекидни капацитет.

Укупни месечни износ за услугу транспорта природног гаса за уговорени непрекидни капацитет по тарифним елементима за капацитет се умањује за месечни износ умањења у месецу „м“ утврђен у складу са следећом формулом:

$$УПН_{м} = 3 * ТККД * (УНК_{и} - НК_{и})$$

где су:

$УПН_{м}$ – месечни износ умањења у месецу „м“ обрачунат за прекинуте непрекидне капацитете (у динарима);

ТККД – одговарајућа дневна тарифа у месецу „м“ за непрекидни капацитет из пододељка VII.1.3 ове методологије (у динарима/kWh/дан);

$УНК_{и}$ – збир уговорених годишњих, кварталних, месечних и дневних непрекидних капацитета корисника система, на улазној или излазној тачки са транспортног система у којој је прекинут капацитет у сваком дану након што је било пет дана прекида у календарској години (у kWh/дан) и

НК – део уговореног непрекидног капацитета који није прекинут на улазној или излазној тачки са транспортног система у којој је прекинут капацитет у сваком дану након што је било пет дана прекида у календарској години (у kWh/дан).

IX. НАЧИН, ПОСТУПАК И РОКОВИ ЗА ПОДНОШЕЊА ЗАХТЕВА ЗА ДАВАЊЕ САГЛАСНОСТИ НА ЦЕНЕ ПРИСТУПА ТРАНСПОРТНОМ СИСТЕМУ ЗА ПРИРОДНИ ГАС И ДОСТАВУ ПОДАТАКА И ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

IX.1. Начин и рокови за подношења захтева за давање сагласности на цене приступа транспортном систему за природни гас за тарифни период

IX.1.1. Најкасније до 30. априла у години у којој почиње тарифни период оператор транспортног система подноси Агенцији захтев за давање сагласности на акт о ценама приступа транспортном систему за природни гас које образује за тај тарифни период и све наредне тарифне периоде у регулаторном периоду.

У прилогу захтева из става 1. оператор транспортног система прилаже:

- 1) акт о ценама приступа транспортном систему, у коме исказује прописане тарифе из одељака VII.1., VII.2., VII.3. и VII.4. ове методологије за тарифне периоде из става 1.;
- 2) попуњене табеле инфо-правила за израчунавање цена приступа систему за транспорт природног гаса које се објављују на интернет страници Агенције (www.aers.rs), и
- 3) друге податке на захтев Агенције.

IX.1.2. Ако више од једног оператора обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас по регулисаним ценама на територији Републике Србије, ти оператори, најкасније до 30. априла у години у којој почиње тарифни период, подносе Агенцији захтев за давање сагласности на заједнички акт о ценама приступа транспортним системима посматраним као целина које образују заједнички примењујући ову методологију за тај тарифни период и све наредне тарифне периоде у регулаторном периоду.

У прилогу захтева из става 1. оператори транспортних система прилажу:

- 1) споразум о механизмима за компензацију којим су оператори транспортних система међусобно уговорили ефикасно поравнање разлика између прихода остварених применом цена за приступа њиховим транспортним системима посматраним као целина и цена приступа сваком појединачном транспортном систему;
- 2) заједнички акт о ценама приступа транспортним системима посматраним као целина, у коме исказују прописане тарифе за капацитет за Спојени транспортни систем из одељака VII.5. ове методологије;
- 3) доказе из пододељака IX.1.1 став 2. тач. 2) и 3);
- 4) друге акте на захтев Агенције.

IX. 2. Редовно достављање података и документације

Оператор(и) транспортног система доставља Агенцији:

- 1) податке и документацију у складу са прописом којим се утврђује начин, поступак и рокови вођења књиговодствених евиденција, спровођење раздвајања рачуна по делатностима и достава података и документације за потребе регулације;
- 2) попуњене табеле инфо-правила за редовно извештавање које се објављују на сајту Агенције у складу са динамиком дефинисаном у овим табелама и
- 3) друге податке и документацију на захтев Агенције, у складу са Законом.

IX.3. Неуредност захтева

Сматра се да захтев за давање сагласности на акт о ценама, односно заједнички акт о ценама није ни поднесен ако подаци и документација из пододељка IX.1.1 и IX.1. 2. и одељка IX.2 није достављена Агенцији у роковима и на начин утврђен овом методологијом.

IX.4. Измена цена на захтев Агенције

Уколико на основу достављених података и документације из пододељка IX.1.1. и одељка IX.2. ове методологије Агенција у обављању послова из своје надлежности утврђене Законом утврди да оператор транспортног система применом регулисаних цена остварује приходе који су већи од оправданог прихода који се добија применом ове методологије, оператор транспортног система дужан је да на захтев Агенције, у року од 30 дана од дана пријема тог захтева, поднесе нови захтев за давање сагласности на одлуку о ценама приступа систему за транспорт природног гаса са одлуком о ценама.

Уколико на основу достављених података и документације из одељка IX.1. и одељка IX .2. Агенција у обављању послова из своје надлежности утврђене Законом утврди да оператори транспортног система применом регулисаних цена за Спојени транспортни систем остварују приходе веће од заједничког оправданог прихода који се добија применом ове методологије, оператори транспортних система су дужни да, у року од 30 дана од дана пријема захтева Агенције поднесу захтев за давање сагласности на заједнички акт о ценама приступа транспортним системима за природни гас посматраним као целина са заједничком одлуком о ценама.

Када престану или се стекну услови за заједничку примену ове методологије у току регулаторног периода, оператори транспортних система су дужни да, у року од 30 дана од дана пријема захтева Агенције, поднесу захтев за давање сагласности на акт о ценама приступа појединачном транспортном систему, односно захтев за давање сагласности на заједнички акт о ценама, са одговарајућом одлуком о ценама.

Оператори транспортног система у случају из ст. 1.-3. уз захтев и одговарајућу одлуку о ценама прилажу и попуњене табеле инфо правила из тачке IX.2.1. потачка 2).

IX.5. Начин достављања

Податке и документацију из одељака IX.1., IX.2 и IX.4. ове методологије оператор транспортног система доставља Агенцији у форми електронског документа или у писаној форми потписане од стране овлашћеног лица с тим да се попуњене табеле инфо-правила достављају у електронској форми на e-mail адресу Агенције.

X. ПРИМЕНА МЕТОДОЛОГИЈЕ

Када се испуне услови из пододељка IX.1.2., оператори транспортних система заједнички примењују ову методологију тако што:

- 1) одређују одобрене приходе и рачунају тарифе у складу са одељцима VII.1- VII.4 ове методологије;
- 2) уговарају ефикасне механизме за компензацију и врше поравнање прихода и расхода сагласно начелима из одељка IV.3, и
- 4) на основу тарифа и споразума утврђених у складу са подтач. 1) и 2), израчунавају тарифе за капацитет за Спојени транспортни систем у складу са одељком VII.5. ове методологије.

Ради обезбеђивања предвидивости цена у регулаторном периоду, оператор(и) транспортног система у акту о ценама, односно у заједничком акту о ценама (у даљем тексту заједно: Акт о ценама), утврђује прописане тарифе за предстојећи тарифни период и све наредне тарифне периоде у регулаторном периоду (оквирне реферетне цене), у складу са овом методологијом. У Акту о ценама оператор(и) транспортних система исказују прописане тарифе за капацитет у динарима/kWh/дан које су утврдили за тарифне периоде у складу са одељком VII.1-VII.4, односно VII.5. ове методологије, као и време трајања сваког тарифног периода у коме ове тарифе примењују.

Ако до 31. маја у години у којој почиње наредни тарифни период оператори транспортних система не прибаве сагласност на нови Акт о ценама услуге транспорта природног гаса настављају да се обрачунавају применом тарифа које су одобрене да се примењују у том тарифном периоду.

Приходе остварене од аукцијских премија оператори транспортних система користе за смањење тарифа за транспорт за наредни тарифни период, односно тарифине периоде.

Оператор транспортног система дели са суседним оператором на једнаке делове приходе од аукцијских премија остварене продајом спојених капацитетних производа на заједничким аукцијама у складу са прописом који уређује мрежна правила за прорачун и расподелу капацитета)осим ако друкачије није уговорено уз сагласност Агенције. Агенција ће за потребе примене ове методологије објавити на својој интернет страници табеле инфо-правила која садрже обрасце за доставу економских и енергетско-техничких података за тарифни период и друге податке потребне за правилно исказивање податка који су релевантни за одређивање дозвољеног прихода и рачунање цена приступа транспортним системима за природни гас у складу са овом методологијом.

Изузетно од става 1, оператор транспортног система коме је одобрено делимично изузеће од примене регулисаних цена даном ступања на снагу ове методологије наставља да одређује цене приступа транспортном систему за природни гас у складу са методологијом која је донета на основу акта о изузећу.

Регулаторни период траје пет гасних година, изузев првог регулаторног периода који почиње од 1. октобра 2024. године и траје до 1. октобра 2027. године.

XI. НАЧИН И РОКОВИ ЗА СПОРОВОЂЕЊЕ ПЕРИОДИЧНИХ КОНСУЛТАЦИЈА И ДОСТАВУ ПРЕДЛОГА ОКВИРНИХ РЕФЕРЕНТНИХ ЦЕНА

Најкасније до 1. јуна у години у којој почиње последњи тарифни период регулаторног периода Агенција за потребе спровођења периодичне консултације у складу са Уредбом објављује на својој интернет страници предлог измена и допуна ове методологије или предлог нове методологије за одређивање цена приступа транспортном систему за природни гас.

Најкасније до 1. октобра у години у којој почиње последњи тарифни период регулаторног периода, оператор транспортног система за потребе спровођења завршне консултације доставља Агенцији предлог акта о оквирним референтним ценама приступа транспортном систему које рачуна за све тарифне периоде наредног регулаторног периода у складу са предлогом методологије из става 1. овог поглавља.

- У прилогу акта из става 2. оператор транспортног система прилаже: 1) обрачун оквирних референтних цена приступа сваком појединачним транспортном систему који се посматра као део целине, а које цене предлаже оператор транспортног система за све тарифне периоде у наредном регулаторном периоду, у складу са методологијом из става 1.;
- 2) попуњене табеле инфо-правила за израчунавање цена приступа систему за транспорт природног гаса које се објављују на сајту Агенције (www.aers.rs) и
- 3) друге податке на захтев Агенције.

Ако у тренутку спровођења завршних консултација више оператора обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, оператори најкасније у року из става 2. достављају Агенцији предлог споразума о механизмима за компензацију (поравнање) разлика између прихода које би остварили применом предложених оквирних референтних цена приступа транспортним системима посматраним као целина и предложених оквирних референтних цена приступа појединачном транспортном систему за природни гас и податке из става 3.

Податке и документацију из ст. 2.-4. оператор(и) транспортног система достављају у форми електронског документа или у писменој форми потписане од стране овлашћеног лица, у ком случају се попуњене табеле инфо-правила достављају у електронској форми на e-mail Агенције.

Сматра се да предлог Акта о оквирним референтним ценама није достављен Агенцији, ако документација и подаци из ст. 2. и 3. нису достављени у роковима и на начин утврђен овом методологијом. Најкасније до 1. децембра године која претходи години у којој почиње нови регулаторни период Агенција спроводи завршне консултације објављивањем предлога оквирних референтних цена за тарифне периоде у новом регулаторном периоду и друге документације прописане Уредбом. У зависности од резултата завршних консултација Агенција може да измени ову или донесе нову методологију најкасније до 1. априла у години у којој почиње нови регулаторни период.

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

До првог образовања цена приступа систему за транспорт природног гаса у складу са одредбама ове методологије, оператори транспортног система примењују цене које су важиле и биле у примени на дан ступања на снагу ове методологије.

Услуга транспорта природног гаса за корисника система, до првог образовања цена приступа систему за транспорт природног гаса у складу са одредбама ове методологије, обрачунаваће се на основу цена по тарифним ставовима одређеним у складу са Одлуком о утврђивању Методологије за одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса („Службени гласник РС“, број 93/12, 123/12, 5/14, 116/14, 30/15, 62/16, 111/17, 4/19, 78/22 и 130/22).

Даном ступања на снагу ове методологије престаје да важи Одлука о утврђивању Методологије за одређивање цене приступа транспортном систему за природни гас („Службени гласник РС“, бр. 93/12, 123/12, 5/14, 116/14, 30/15, 62/16, 111/17, 4/19, 78/22 и 130/22).

Оператор(и) транспортног система за природни гас подноси Агенцији захтев за давање сагласности на Акт о ценама приступа најкасније до 1. септембра 2024. године.

Ова методологија се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“, и ступа на снагу и примењује се од 15. августа 2024. године.